

ACC. N:R M. 12961: 1-11.

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Oscar Karlsson, Alghult*
 Härad: *Uppvidinge* Berättare: " " "
 Socken: *Alghult* Berättarens yrke: *f. d. fönsterglasblåsare*
 Uppteckningsår: *1953* Född år *1879* i *Meadesjö*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Allmogens sittmöbler. s. 1-11.

*(foton a sid. 8-11, därav
ett par, som inte varit frägeliten)*

neg. IV: 12: 86 - IV: 12: 93.

Luf 94

1

Bänkar: Fasta bänkar vid väggarna såg jag aldrig i min hembygd. Vid begravnings och andra familje-hög-tider insattes sedan andra möbler bortflyttade, bänkar av plankor som ågulats på övre sidan. Plankorna vilade på pottar eller "bökar" som för tillfället tillagats. Dessa sitt-bänkar placerades vid det tillredda långbordet och upptog rummets hela längd; dock så att vid övre änden av bordet, räknat från dörens fanns plats för värden eller, i vissa fall, för prästen eller andra "ståndpersoner". Ngra bänkar, ansedda för ligg-platser, såg jag aldrig. Ej heller för fjäderi. "Hög-tide" såg jag inte men vid bordets övre ände var den bästa stolen i lokalen anbringad. Olika benämning, främst "fruntimmersida" och "mansallskesida" om bordet, minns jag inget om.

Någon enhetlig möbleringsplan i bondesamman kan jag inte föreställa. Ett hörn av rummet liknade mycket det som kan ses på närliggande Rart, som är lagat i vår hembyggds stuga. Där fanns den jämnhöga utdragssoffan med avtagbart sittlock, "spelar" i vägg och gaveln varit målad i gråblå färg. Där finnes den i frägelutlan anmärkande potten som här har 4 ben att stå på, men lika ofta hade 3 ben. I hörrörande fall är det

se foto sid. 8.

2.

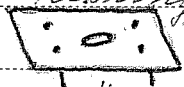
se foto s. 8.

se foto s. 8.

Självrästa ryggstödet fäst med spolar varpå "huvriggen" är inskuren
i de brenne mellersta. På samma bild finner vi även "huvstolen"
med gångjärn i mitten så att samma möbel kan användas till si-
väl bord som stol. Denna bord är 90 cm i diameter och vilar på
3 ben så det är uppfällt till bordsluts riktighet lätt sker emedan ben-
ne gångjärn. Sammanbiller de två halvarna av bordet - stolen.

Den breda fot prydd med en utlagning i form av ett fjärla, färdig
som ryggstöd, då den bordet förvandlas till stol.

Övriga möbler vilka synes å kortet är den lilla vägg klockan
med utsvarta emaljerad i blått-rött och guld och med blott 3 st
ljus i hela dess verk, vilket icke hindrar att den visar tiden mycket
naggrant blott att den drages morgon och kväll. I st. pallar fanns i
alla skugor och lodugärden ända fram till nuvarande tid, si-
väl med 3 som 4 ben. De användes vid handning av ull och
då modern skötte om sina barn samt vid andra göro-
mål vilka fordrade att man satt lågt. Jag är icke kunnig
i riktning men kanske man kan få en föreställning av

en enkel pult av vidds trä. Det sål som man-

Korset i mitten var ansett ett föra med handens fingrar i då passet skulle flyttas. Pallen användes allmänt i laddugårdar vid mjölkning av kor och förekom därstädes med såväl 4 som 3 ben.

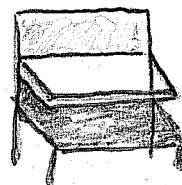
Stolar utskilde sig en fräskhet som jag sett några men nu borde de vara försmutta. Liggade stolar har jag aldrig sett i denna art. Jag minns mig en sittstol, tillredd utav en ekstubbe c:a 1 meter i diameter, med arm och ryggstöd, placerad i Högårds "målugårde" på en höjd varifrån man hade utsikt över Högårds- och Näsbyfjärn samt vida omkring. Den kallades "Gamlafriidstol" och hade verkligen tillhört någon av Högårdens adliga ättens innehavare i barocken tid. Stolar med förrämsrum under har jag ej sett, men i en äppelgård, i vilken enb. sägen Nils Dacke äkte uti då han flydde för Tuuskaras trupper, och övermattas. Här i Näsbyhuset hos den rike katolske prästen här, fanns en dylik förrämsning med lås anordning. (Bordstol se föreg. blad 2)

Enng-stolar var vanlig i de flesta hem. De äldsta jag sett var försedda med långa "underbän" och stolen var försedd med

svärande spolar som rygstöd. Senare, omkring 1910 kom gungstolar i bruk med spiraljärdrar sammanhållande påh och sitts samt med stoppade rygg och armstöd. Jag hade själv en av sistnämnda typ, men minnes ej varifrån den var tillvärkad.

Färdigda barnstolar har förkommit sedan minst 80 å 100 år tillbaka. De var byggda som en vanlig stol men med en slags skyddsbrom sträckt över sittbrädet runt om men så trångt att barnet ej skulle kunna tränga sig ur detamma. Vi har en sådan sittstol i vår hem-^{4. 1. 10.}gård. Vad som förundrat mig är att den kant på sittbrädet varifrån barnets ben hängde ned mot golvet är skarpt kantad och ej det minsta avrundad. Några sådana med tyg eller medar har jag ej sett. Äldre stoltyper ersattes med "pinustolar" omkring senare sekelskiftet och dessa stolar hade i denna art 7 st. pinnar i ryggstödet. Silren var av trä, något urskulpt i själva sätet, samt fanns i såväl träfärgen som blå- eller bronsfärgade. ^{Pinna: var} ^{svärande.}

se foto sid. 9.

I äldre tid, slutet av 1800-talet och början av innevarande århundrade förekom det överallt i byggdema "finstrickare" som tillverkade möbler av olika slag, såsom stolar, bänkar.

Skipsanjerer, Sångar m.m. Möbelsnickare i denna ort. Högskulls församling vara Hallinsläkten, basalla bl. a. stället i Fräresse.

Hulla och Högskull-Hulla samt skrivarens Svärfader Alfred Johansson Lykoushöjd. Högskull. Han tillverkade alla slags möbler och införde omkring år 1893, då han hemkom från några års vistelse i Riedfeldt bl. a. bl. nya möbelskypen i denna trakt. Nu hans möbler finnes, dels nya typer av möbler, ännu särskilda kvar i denna byggd. Han dog år 1931, då 75 år gammal. Signaturer på dessa mästares möbler finnes icke men äldre personer kunna ännu skilja på möbler ritade tillverkade av de olika mästarna. Initialen har jag ej sett anbringade.

Jag närlägger några fotografier av stolar. Nr: 1 är en Karmstol helt tillverkad av ek med viktigt utskurna armstol och dessas höllare. Den köptes av underbuktad i subktion efter garvaren Lindahl vid Högabäcks Garveri år 1936 och är av mig restaurerad. Den sits som fanns var av ek och alldeles uppsliten så att densamma var undanlagd genom slitning.

Då jag borttog densamma fanns under i botten fragment av skinn och sämskärslappning, varför jag förmodar att den är

se foto vid. 9.

ACC. N:R **M. 12961:6.**

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

inv 104938.

? 1700 6.

se foto sid. 10.

lillevärkstad på 1600-talet. Jag har nämligen: Nordiska Museets
1600-tals-bak sett nästan samma typ i skålar. Den andra Skålen N:2
i ett annat foto är blåmalad och rikligt skulpterad såväl i
fotbållningen som ryggföt. Rikhet senare. Har en rik skulp-
tering i övre delen och signerad: KIS. II S KIS rikhet väl
skall betyda Högsta Trakten resp Hög Trakten. Tyvärr saknas årtal men
torde vara 15 eller 1600-tal att dämna av den ojämna hyalning
och övriga defekter ifråga om träsk behandling. Fotot m:n 3 är ett mini-
skulptat helt av ett med brune skivor. nedslag bara. Då de skulle användas som
utskorning av bordskivans storlek stötkades de av en utfällbar grind. Detta är fast-
satta vid bordskivan med grova hemmasnidda gångjärn. På vandra kortändan är
en utdragbar båda av samma träslag anbragt. Pallen m:n 4 är samma form
lynes i m:n 1. Det är en l.f. Smuskräm för hemmalitverksning av smus som
står på pallen, och en skiva skulpt. på båda sidor med sinnebilder av
bort-riggen som hänger fram till i pallen. Den användes att montera bak-
verk med då man ville ha olika mönster på kakor av samma deg vid
kakas s.k. N:5 är en barnskål. (se art 4) N:6 är däcket till en hästkele
vackert målad i dämpad röd färg. Dragslingor av järn, skålen olikartad.

se foto sid. 8.

se foto s. 11.

ACC. N:R **M.12961:7.**

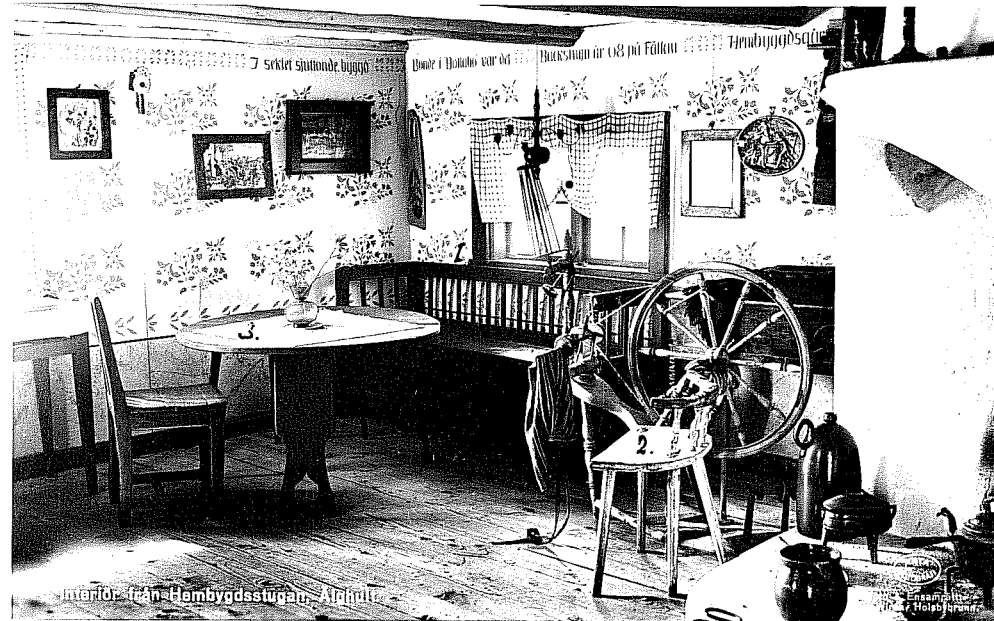
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Skolan av urholkade bräd har jag ej sett. Skott n. 40 7
in Smärkarna resp. "lina" av urholkade bräddar n. 40 7.

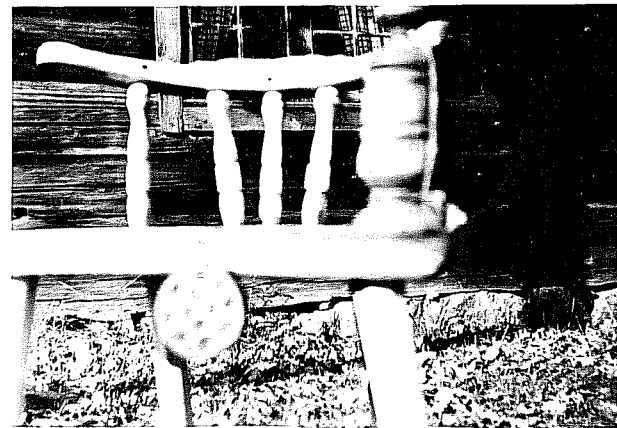
7.

ACC. N:R M. 42961:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

reg. 2. 10. 86.

reg. 17. 10. 86.

ACC. N:R M. 12961:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
JND

Barnstol. Plats fram till en
djupgård. (Stad O. Lindes)
aug. 17:10:87

Kamraden

aug. 17:10:88.

Amsteden och Amsteden

aug. 17:10:89.

ACC. N:R M. 12961: 10.

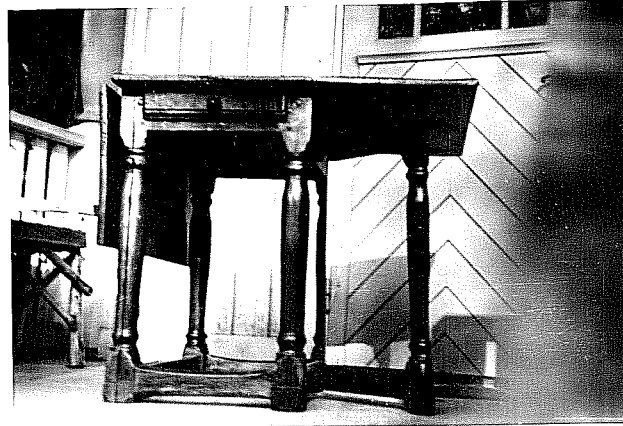
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

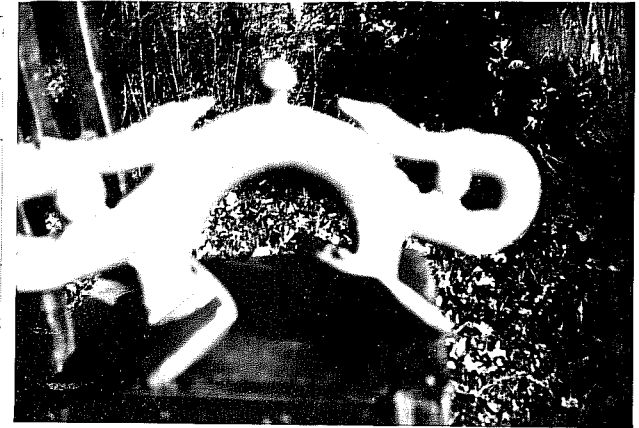
II: 10: 70.

ACC. N:R M. 12961: //.

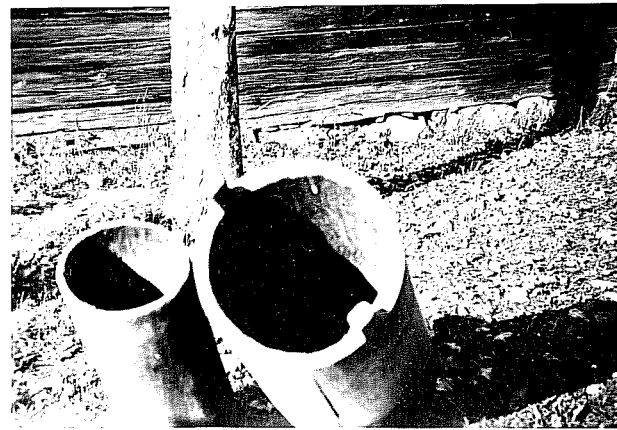
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

trådbord. seq. II:14:71.

"Bäckel" till brödsålar. seq. II:12:92.

Smölsålar. seq. II:12:93.